

Saskia Wiegant is rector van de Leon van Gelder en de Simon van Hasselt school in Groningen. 'Het kan wél.' Dat schreef Saskia in een post op LinkedIn, in reactie op negatieve uitingen over brede heterogene klassen. We kwamen in gesprek over de Leon van Gelder. Vertel eens wat over deze school? En: hoe ben jij hier terecht gekomen?

"Wij zien elke dag dat het kan: brede heterogene klassen."

DOOR SASKIA WIEGANT

“Ik begrijp er niets van dat jij er zo met de pet naar gooit. Als ik zo slim was als jij, dan zou ik veel beter laten zien wat ik kan.” Dat is wat een leerling (met veel vmbo-vakken) zei tegen een havo-leerling. Nou, die boodschap kwam echt wel binnen. Leerlingen van alle niveaus zitten bij elkaar in de klas en een paar keer per jaar zitten we om de tafel en bespreken de kinderen met elkaar hoe het gaat. Hoe de samenwerking verloopt en hoe ze vinden dat ieder werkt aan de eigen ontwikkeling. In deze context kunnen we dus zulke uitspraken optekenen. Vanuit de onderlinge niveaoverschillen bieden leerlingen elkaar onverwachte perspectieven.

De Leon van Gelder school in Groningen is eind jaren zeventig opgericht als middenschool, en werkt tot op de dag van vandaag nagenoeg volgens dezelfde principes. De school is geliefd, dat zien we terug in evaluaties van de hand van leerlingen, medewerkers en ouders en dat horen we terug van het vervolgonderwijs en van de inspectie. En de school is bijzonder.

Vier jaar samen en geen centraal eindexamen

Op de Leon van Gelder zitten leerlingen drie jaar bij elkaar, ongeacht hun vermeende niveau. Ze mogen verschillende vakken op verschillend niveau volgen, en daar in ook veranderen door het jaar heen. In de eerste jaren werken we niet met cijfers, maar beoordelen we toetsresultaten met het schoolniveau; 'deze toets is op kaderniveau gemaakt'. Cijfers komen pas in beeld in jaar vier, als het schoolexamen in beeld komt. Dan kan de leerling z'n vmbo-diploma halen of een overgangsbewijs naar 4 havo/vwo. De leerlingen die voor het laatste kiezen, vervolgen hun opleiding op een andere school, waar ze uiteindelijk hun school afronden. Dat betekent dat ze er een jaar langer over doen om hun diploma te halen. In het verleden hebben we

de mogelijkheid gegeven om al na het derde jaar uit te stromen. Maar al snel bleek dat de leerlingen liever eerst bij ons hun programma afmaakten. Dat extra jaar nemen ze voor lief. De leerlingen doen alleen schoolexamen, geen centraal eindexamen. Daarvoor heeft het ministerie vrijstelling gegeven. We werken gewoon met een uitgewerkt PTA en om aan de inspectie de leerprestaties te laten zien hebben we een alternatieve verantwoordingssystematiek ontwikkeld.

Kinderen met verschillende mogelijkheden blijven gedurende de hele periode op de Leon van Gelder in dezelfde mentorgroep. Vier jaar bij elkaar, dan moet je leren om het met elkaar te doen. We besteden daar ook aandacht aan. Aan samenwerken, aan reflecteren op jezelf en ieders impact op de ander en aan feedback

Welke rol speelt het onderwijssysteem zelf in de toename van al die diagnoses? Stellen we hierin de juiste vragen?

geven aan elkaar. We doen dat onder andere in kringgesprekken en met tafelgesprekken in groepen die langere tijd bij elkaar blijven. Die aandacht voor reflectie en samenwerking gaat hand in hand met vakinhoudelijke ontwikkeling. De kinderen doen kennis op, en werken aan projecten waarin ze leren om die kennis ook toe te passen. Ook doen ze allemaal ervaring op met

praktische vakken zoals techniek of zorg en welzijn. Leerlingen die moeite hebben met een bepaald vak vinden het fijn om vakken op verschillende niveaus te kunnen doen. Leerlingen die achterlopen, blijven leren omdat zitten blijven bij ons niet echt de bedoeling is. De afwezigheid van cijfers versterkt de intrinsieke motivatie van leerlingen, is onze sterke indruk.

Vervolgopleidingen melden ons vaak terug dat onze leerlingen zo zelfstandig zijn, en tegelijkertijd goed weten hoe ze met anderen overweg kunnen. En oud-leerlingen geven aan dat deze school hen heeft geholpen om te leren samenwerken met allerlei verschillende mensen. Die verhalen zijn belangrijk voor mij, want ik denk dat onze maatschappij mensen nodig heeft met precies deze vaardigheden.

Een bijzondere loopbaan

Ik kom niet uit het voortgezet onderwijs. Ik studeerde Grondslagen en Geschiedenis van de Psychologie aan de RuG, was studentendecaan, werkte bij de huisartsopleiding en was opleidingsmanager van de hbo-studie Toegepaste Psychologie. Voor mij werd steeds duidelijker hoe belangrijk intrinsieke motivatie was. Toetsen en beoordelingen zijn wel belangrijk, maar ze doen ook wat met mensen, en met je onderwijs. Het is inmiddels een veel besproken en frequent onderzocht thema. Minstens zoveel aandacht verdienen onderlinge verbinding en autonomie, dat zijn de grondslagen voor de wil om te leren. Dát stimuleren, voldoende structuur aanbrengen en mensen het gevoel geven competent te zijn, zet iemand in beweging.

Iets anders dat mij in de loop der jaren steeds meer bezighouden was de bevoorrechte en afgeschermdde positie waarin veel studenten op de universiteit zich bevonden. Ik zag hoe jonge huisartsen grote moeite konden hebben in de omgang met het grootste deel van hun patiëntenpopulatie: praktisch opgeleiden. Ze kenden deze populatie eenvoudigweg niet. Andersom maakte ik mee hoe goed het uit kon pakken als studenten met een vmbo/mbo-achtergrond in gesprek raakten met studenten

Ik ben, zij zijn is een theatervoorstelling gemaakt en gespeeld door leerlingen van het Leon van Gelder en het Praedinius Gymnasium

van havo/vwo: studenten leerden om naar elkaar te luisteren en om praktijk en theorie met elkaar te verbinden. Maar ik zag ook om mij heen, bij mijn eigen kinderen, op televisie, en in de straat waarin ik woon hoe vanzelfsprekend het is voor kinderen en hun ouders om binnen de 'havo/vwo-bubbel' te blijven. Je zit bij elkaar in de klas, je woont in elkaars wijk, je hockeyt samen of speelt in het orkest.

Ik maakte me zorgen over de moeite die het mensen kost om elkaar te begrijpen en zag in de krant en op televisie de polarisatie toenemen. Hoe zit ons onderwijssysteem daarin, vroeg ik me af. Waarom sorteren wij zo vroeg en zo fijnmazig? Nergens in Europa gebeurt dat. Onderzoek waaruit bleek dat de cognitieve verschillen tussen vmbo-leerlingen en vwo-leerlingen veel minder groot waren dan gedacht trok mijn interesse. Op het snijvlak van de psychologie en het onderwijs was er ook iets opmerkelijks aan de hand. Het aantal kinderen met diagnoses als adhd, dyslexie, faalangst en hoogbegaafdheid nam toe. We weten dat individuele begeleiding deze kinderen helpt om in het onderwijs te blijven functioneren. Maar wat betekenen die labels en de individuele aanpak op de lange termijn voor de individuele leerlingen, voor het onderwijs en de samenleving? Welke rol speelt het onderwijssysteem zelf in de toename van al die diagnoses? Stellen we hierin de juiste vragen en pakken we het juiste probleem aan?

De documentaireserie 'Klassen' raakte me en maakte indringend duidelijk hoe complex het vraagstuk van gelijke kansen eigenlijk was. Wat een veelkoppig monster. Ik was verheugd over het advies van de onderwijsraad om brede brugklassen te stimuleren. Dat advies las ik direct van voor tot achter door, ook al had het niet direct betrekking op mijn werk op het HBO. Ik besepte dat de volgende stap in mijn loopbaan me naar een plek moest leiden waar ik niet alleen hoefde na te denken, maar waar ik iets aan die kansengelijkheid zou kunnen dóen. Het maakte dat ik vorig jaar rond deze tijd ervoor koos te solliciteren naar de functie van rector bij de Leon van Gelder en de Simon van Hasselschool in Groningen.

Onderwijsconcept koesteren

De Leon van Gelder is een bijzondere school en we willen alles doen om ervoor te zorgen dat we ons onderwijsconcept waar blijven maken. Een heel belangrijke factor zijn onze docententeams die meegroeien met de leerlingen. Daardoor leren de docenten hun leerlingen door en door kennen, en wordt het inspelen op behoeftes en individuele verschillen makkelijker en vanzelfsprekender. De teams zijn relatief zelfstandig, en nemen met elkaar beslissingen over leerlingen en het onderwijs. Een tweede belangrijke factor is onze relatie met de ouders: wij zien hen als partners. We schudden hen al voor de start van het schooljaar de hand, en zijn vier jaar lang in gesprek met hen. Daarnaast hebben we een goed lopend ondersteuningsteam, vinden we professionalisering en innovatie belangrijk en onderhouden we zorgvuldig contact met de onderwijsinspectie, het vervolgonderwijs en onze collega's in de stad. En het kan niet genoeg gezegd: net als op iedere middelbare school staat en valt het succes met bevlogen en hardwerkende docenten die het kind in hoofd en hart hebben.

Als rector wil ik zorg dragen voor de doorontwikkeling van het concept en voor een goedlopende school waar het fijn werken is. Dat betekent bijvoorbeeld dat we aandacht hebben voor nieuwe docenten en hun inzicht geven in onze aanpak. Ik ben geïnteresseerd in wat collega's van vergelijkbare scholen doen en wil bijdragen aan het ontwikkelen van meer relevante kennis. De komende tijd besteden we ook aandacht aan publiciteit: we willen de breedte van onze populatie waarborgen en dat is in deze tijd echt wel een uitdaging. Het is dus belangrijk dat wij kinderen en hun ouders de waarde van ons onderwijs kunnen tonen.

Die waarde zit 'm deels in de ontmoeting, nu en voor later in de maatschappij. De ontmoeting tussen kinderen met verschillende achtergronden, die elkaar zo leren kennen, die leren om te gaan met elkaars verschillen, die leren samenwerken. Binnen de stichting Openbaar Onderwijs Groningen vinden we steeds weer vormen om dat in praktijk te brengen. Ik vind het geweldig

dat onze theaterdocenten samen met hun collega's van het Praedinius gymnasium een project opzetten: leerlingen van onze beide scholen gaan samen aan de slag. Dat is een magnifiek vooruitzicht!

Betekenisvol

De overstap vanuit het hoger onderwijs naar het voortgezet onderwijs is voor mij betekenisvol geweest. Ik ben blij dat ik op deze scholen terecht ben gekomen, omdat we hier volgens mij de goede dingen doen en we een voorbeeld kunnen zijn voor anderen. We krijgen al veertig jaar iets bijzonders voor elkaar op de Leon van Gelder. Ik wil nog meer weten over de werkzame elementen in ons onderwijsconcept, ben geïnteresseerd in de dilemma's van de docenten en in manieren om hen beter te ondersteunen bij het belangrijke werk dat zij doen. Meer dan ooit voel ik me een schakel in een groot maatschappelijk proces: het opleiden van de volgende generatie. Dat geeft mij veel energie. Tegelijkertijd blijf ik, zoals ik op al mijn werkplekken was, getuige van het wonder dat plaatsvindt op een onderwijsinstelling. Je start met een groep docenten en een groep leerlingen die elkaar niet kennen. En na een bepaalde periode zijn de docenten tevreden en zijn de leerlingen uitgegroeid tot mensen die iets kunnen, iets zijn, iets vertegenwoordigen en daar vertrouwen in hebben. En onderweg wordt er heel wat afgelachen, ontdekt, gezwoegd en gegroeid. Daar word ik iedere dag weer voor wakker. ●

► Saskia Wiegant is rector van de Leon van Gelder en de Simon van Hasselt school in Groningen.

In 2023 zullen we ook aandacht besteden aan de Simon van Hasseltschool.

Lees ook:

- <https://decorrespondent.nl/13891/op-deze-school-leer-je-samen-leven/120764131136-79e4d5eb>

